МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Етнологія

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 03 Гуманітарні науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 032 Історія та археологія
(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))

освітня програма Історія та археологія: історія. Європейські студії
(назва освітньої програми)

тип дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

Ізмаїл – 2019

ПОГОДЖЕНО:
Гарант освітньої програми

Дроздов В.В.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:
кафедрою української і всесвітньої історії та культури
протокол № 2 від 3.09.2019 р.

Завідувач кафедри В.Г. Церковна
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:
Голова науково-методичної ради факультету української філології та соціальних наук

Г.Б. Цигаик
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми: Дроздов Віктор Володимирович, кандидат історичних наук, доцент кафедри української і всесвітньої історії та культури.

Рецензент програми: Церковна Віра Георгіївна, кандидат історичних наук, завідувач кафедри української і всесвітньої історії та культури.

© Дроздов В.В., 2019
© ІДГУ, 2019

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	***Заочна***
Кількість кредитів: 4	*Лекції*:	
	24	*6*
Модулів: 1	*Практичні заняття*:	
Загальна кількість годин: 120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 3	*Лабораторні заняття:*	
	-	-
Семестр: 5	*Семінарські заняття*:	
	22	*6*
Тижневе навантаження (год.): - аудиторне: 3 - самостійна робота: 5	*Консультації:*	
	2	-
	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: екзамен	-	-
Мова навчання: українська	*Самостійна робота:*	
	72	*108*

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: етнологія як наука, етноси, їхнє походження, етнічна історія, традиційно-побутова культура та характер міжетнічних відносин.

Метою вивчення дисципліни є: розвиток уявлень про головні тенденції розвитку етнологічної науки на сучасному етані, вивчення і засвоєння питань теорії етносу, етногенезу та етнічної історії, сучасної класифікації народів світу, традиційних і сучасних форм життєдіяльності етносів різних континентів, особливостей міжетнічної комунікації, етнічної картини світу, етнічної свідомості. Основними завданнями вивчення дисципліни є: знати ключові проблеми сучасної етнології, закономірності виникнення, формування та розпаду етнічних спільнот, підходи до класифікації етносів, складові традиційної культури етнічних спільнот; розуміти співвідношення сучасної етнічної та політичної карти світу, сучасні етнічні процеси; усвідомлювати різноманітність та рівноцінність етнічних культур; аналізувати підходи та концепції етногенезу; обґрунтовувати власну думку щодо дискусійних проблем сучасної етнології; оволодіти методикою етнологічних досліджень, методологією систематики і типології етнічних процесів і явищ; характеризувати матеріальну і духовну культуру етносів, визначати особливості їх соціальної організації та сімейно-шлюбних відносин; використовувати етнографічні матеріали для здійснення історичних реконструкцій.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисципліни «Історія первісного суспільства», «Історичне краєзнавство, музеєзнавство та архівознавство».

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Археологія», «Історія України та української культури».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Історія та археологія: історія. Європейські студії».

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 1	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ПРН 2 ПРН 3	Запам'ятовувати та відтворювати найважливіші факти, події та процеси історичного минулого українського народу і людства загалом. Знати та відтворювати наукову хронологію, періодизацію і характеристики основних етапів вітчизняної та всесвітньої історії.
ЗК 8	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.		
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	ПРН 4 ПРН 15	Критично осмислювати інформацію з різноманітних джерел (археологічні артефакти, архівні документи, усні свідчення, музейні експонати, періодика, наукові праці тощо). Розглядати проблему дослідження з використанням відповідних джерел і бібліографії, аналізуючи та надаючи критичну і розповідну форму отриманим знанням.
ЗК 6	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності)	ПРН 23 ПРН 25	Демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі. Дотримуватись концепції міжнаціонального та міжкультурного діалогу в Україні.
ЗК 7	Цінування і повага різноманітності та мультикультурності		
Фахові компетентності (ФК)			
ФК 2	Критичне усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності.	ПРН 4	Критично осмислювати інформацію з різноманітних джерел (археологічні артефакти, архівні документи, усні свідчення, музейні експонати, періодика, наукові праці тощо).
ФК 3	Критичне усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та у різних контекстах.	ПРН 19	Порівнювати здобутки наукових шкіл при вирішенні актуальних проблем історії та археології.
ФК 6	Здатність виявляти і опрацьовувати належним чином джерела	ПРН 11	Обґрунтовувати вибір методики опрацювання речових джерел і текстів.

	інформації (бібліографії, документи, етнографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.) для реалізації науково-дослідних проектів.		
ФК 8	Фахові знання та професійні навички роботи з виявлення, опрацювання та охорони матеріальної і нематеріальної культурної спадщини.	ПРН 12 ПРН 17	Організовувати практичне вирішення проблем історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини. Пояснювати значення культурного спадку для розвитку людства в цілому та окремих спільнот.
ФК 9	Усвідомлення особливостей розвитку людства у дописемний період його історії та володіння базовими принципами і навичками дослідження даного періоду на емпіричному й теоретичному рівнях.	ПРН 2 ПРН 3 ПРН 9	Запам'ятовувати та відтворювати найважливіші факти, події та процеси історичного минулого українського народу і людства загалом. Знати та відтворювати наукову хронологію, періодизацію і характеристики основних етапів вітчизняної та всесвітньої історії. З'ясовувати взаємозв'язок між історичними подіями, явищами, процесами та демонструвати змістовні думки, обґрунтовані положення і висновки про них.
ФК 10	Здатність використовувати у фаховій діяльності знання з гуманітарних дисциплін, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.	ПРН 13 ПРН 16 ПРН 22	Визначати взаємозалежності глобалізаційних процесів і міжнаціональних та міжетнічних відносин. Інтегрувати досягнення інших гуманітарних наук для вирішення актуальних проблем історії та археології. Використовувати знання спеціальних історичних дисциплін, археології та етнології для ґрунтовного вивчення розвитку цивілізації від її зародження до сучасного стану.

Матриця відповідності компетентностей результатам навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Результати навчання			
	Знання	**Уміння**	**Комунікація**	**Автономність та відповідальність**
ЗК 1	ПРН 2, ПРН 3			
ЗК 5	ПРН 4	ПРН 15		
ЗК 6			ПРН 23, ПРН 25	
ЗК 7			ПРН 23, ПРН 25	
ЗК 8	ПРН 2, ПРН 3			
ФК 2	ПРН 4	ПРН 8, ПРН 9		
ФК 3	ПРН 7	ПРН 19		
ФК 6		ПРН 11		
ФК 8		ПРН 12, ПРН 17		
ФК 9	ПРН 2, ПРН 3	ПРН 9		
ФК 10		ПРН 13, ПРН 16, ПРН 22		

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Предмет, завдання і джерела етнології як науки	3	2	1	-	-	-	4
2.	Становлення етнології та її напрями	5	4	1	-	-	-	4
3.	Основні теорії етносу. Класифікація етносів	6	4	2	-	-	-	10
4.	Етногенез та етнічні процеси. Етнічна ідентичність	5	2	1	-	-	-	6
5.	Етнос і культура	3	2	1	-	-	-	6
6.	Етногенез та етнічна історія народів Європи	6	2	4	-	-	-	10
7.	Етногенез та етнічна історія народів Америки	6	2	4	-	-	-	10
8.	Етногенез та етнічна історія народів Азії	6	2	4	-	-	-	10
9.	Етногенез та етнічна історія народів Африки	6	2	2	-	-	-	6
10.	Етногенез, етнічна історія, матеріальна та духовна культура народів Австралії та Океанії	6	2	2	-	-	2	6
	Разом:	48	24	22	-	-	2	72

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Предмет, завдання і джерела етнології як науки

Предмет, завдання і джерела курсу «Етнологія». Значення етнології як науки. Система етнологічних знань. Об’єкт і предмет дослідження науки. Зв’язок етнології із суміжними дисциплінами. Джерела етнології. Усні, писемні, археологічні, етнографічні, етнолінгвістичні джерела, дані палеоботаніки та палеозоології. Зображувальні матеріали. Матеріали етнографічних експедицій. Спеціальні і загальнонаукові методи етнології. Методика збору польових етнографічних матеріалів. Етапи експедиційної роботи. Методи етнологічних досліджень.

Тема 2. Становлення етнології та її напрями

Етап накопичення етнографічних знань. Становлення етнології як науки. Міфологічна школа в етнології. Еволюціонізм (Дж. Мак-Леннан, Е. Тайлор, Дж. Фрезер, А.Бастіан, Л.-Г.Морган та ін.). Дифузіонізм (Ф. Ратцель, Л. Фробеніус, Ф. Гребнер, К. Уіслер, К. Кребер, Е. Сепір, Т. Хейєрдал та ін.). Соціологічна школа. Американська історична школа (Ф. Боас, А. Кребер, К. Уіслер та ін.). Структуралізм (А. Р. Радкліфф-Брауна; К. Леві-Строс). Фройдизм, неофройдистська теорія національного характеру. Функціоналізм (Б. Малиновський). Радянська етнологічна школа. Неоеволюціонізм, неофройдизм, крос-культурний аналіз, регіональна етнологія. Сучасні тенденції у розвитку зарубіжної етнології.

Тема 3. Основні теорії етносу. Класифікація етносів

Поняття «етнос» та «етнічність». Поняття «нація» та «народ». Біологічна (М. Широкогоров) та енергетична (Л. Гумільов) теорії етносу. Теорія етносу Ю. Бромлея. Примордіалістський напрям в етнології (К. Гірц, П. Берг).

Переніалістська концепція етносу (Е. Сміт). Інструменталістська концепція етносу. Конструктивістська концепція етносу. Концепції етносу в українській науці. Структура етносу. Основні критерії розмежування етносів. Географічна класифікація. Релігійна класифікація. Антропологічна класифікація. Етнолінгвістична класифікація. Господарсько-культурна класифікація. Господарсько-культурні типи. Історико-етнографічна (історико-культурна) класифікація. Інші класифікації етносів.

Тема 4. Етногенез та етнічні процеси. Етнічна ідентичність

Поняття «етногенез». Концепції етногенезу. Етнічні процеси. Етнооб'єднавчі процеси: етнічна дифузія, етнічна консолідація, етнічна асиміляція, міжетнічна інтеграція, етнічна конвергенція, етнічна фіксація. Етнорозмежувальні процеси: етнічна парціація, етнічна сепарація, етнічна дисперсизація. Етнічні контакти і їхні результати. Теорії етнокультурної взаємодії. Етнічні процеси в сучасному світі. Специфіка етнічних конфліктів і їх причини. Типологія етнічних конфліктів. Форми і способи врегулювання етнічних конфліктів Поняття «етнічна ідентичність». Основи етнічної ідентичності. Структура психології етносу. Інкультурація. Поняття менталітету. Етнонаціоналізм.

Тема 5. Етнос і культура

Культура та її етнічні функції. Етнічна культура. Сучасна світова культура й етнічні культури. Етнічний стереотип і етнічний образ. Традиційні й архаїчні культури. Специфіка сприйняття і мислення в традиційній (архаїчній) культурі. Основні риси традиційної культури. Звичаї і ритуали в традиційній культурі. Проблема модернізації традиційних суспільств.

Тема 6. Етногенез та етнічна історія народів Європи

Етногенез і етнічна історія народів Західної і Центральної Європи. Давні індоєвропейці і доіндоєвропейські народи. Переміщення германських, слов'янських і кельтських племен. Велике переселення народів та його вплив на етнічні процеси. Формування сучасних народів Західної і Центральної Європи. Держави регіону. Етнолінгвістична класифікація і антропологічний склад. Історико-етнографічні області регіону. Народи Східної Європи. Південні і західні слов'яни. Концепція етногенезу слов'ян. Основні етапи етнічної історії. Східнослов'янські народи. Народи Прибалтики. Етногенез і етнічна історія. Формування націй. Народи Урало-Поволжя. Народи Півночі Східної Європи. Народи Південного Заходу і Півдня Східної Європи. Регіональні особливості традиційно-побутової культури. Сучасні етнічні процеси.

Тема 7. Етногенез та етнічна історія народів Америки

Антропологічні особливості корінного населення материка. Мови – індіанські та індоєвропейські. Колонізація Центральної і Південної Америки. Самобутня культура корінних жителів Америки до європейської колонізації. Формування сучасного етнічного складу населення Америки. Його расові та лінгвістичні особливості. Складові етнічної структури поліетнічних держав Америки. Сучасні етнічні процеси. Присвоювальні господарсько-культурні типи Америки. Землеробські господарсько-культурні типи. Землеробські

племена Південної Америки. Державні утворення Центральної і Південної Америки. Держава ацтеків. Міста-держави майя. Держава інків. Державні утворення чибча-муісків.

Тема 8. Етногенез та етнічна історія народів Азії

Загальна характеристика азіатського материка та його народів. Історико-етнографічні області Азії. Народи Західної (Передньої) Азії. Концепції етногенезу народів регіону. Основні етапи етнічної історії. Сучасний етнічний склад і держави Західної Азії. Народи Південної Азії. Етнічна структура населення Південної Азії. Проблеми походження дравідських та арійських народів. Основні етапи етнічної історії населення регіону. Народи Південно-Східної Азії. Етнічна характеристика народів регіону, їх мовні особливості. Країни Південно-Східної Азії. Основні етапи етнічної історії. Народи Східної Азії. Етногенез і етнічна історія народів Японії, Китаю, Монголії, Південної та Північної Кореї. Етнолінгвістична класифікація народів регіону. Народи Середньої (Центральної) Азії. Країни регіону. Етногенез та основні етапи етнічної історії. Етнічний склад населення до монгольських завоювань. Етногенез і етнічна історія народів Сибіру. Регіональні особливості традиційно-побутової культури. Сучасні етнічні процеси.

Тема 9. Етногенез та етнічна історія народів Африки

Загальна характеристика африканського континенту. Історико-географічне та історико-культурне районування. Етнолінгвістичний склад населення. Особливості етнічної історії народів Західної Тропічної, Центральної і Південної Африки. Арабські завоювання VII–XI ст., вплив арабської культури на культури місцевого населення. Середньовічні держави. Вплив європейської колонізації на формування сучасного етнічного складу населення. Особливості традиційно-побутової культури народів Північної, Північно-Східної, Західної Тропічної, Центральної, Східної і Південної Африки. Койсанські народи, пігмеї та населення Мадагаскару. Сучасні етнічні процеси у Африці.

Тема 10. Етногенез, етнічна історія, матеріальна та духовна культура народів Австралії та Океанії

Історико-культурне районування Австралії і Океанії. Етногенез і етнічна історія народів Австралії та Океанії. Колонізація регіону та її наслідки. Формування сучасного етнічного складу населення. Народи Австралії і Тасманії. Етнолінгвістична класифікація. Сучасне становище австралійських аборигенів. Англо-австралійці та їх культурна специфіка. Народи Меланезії. Меланезійські та папуаські мови. Особливості культури і побуту папуасів Нової Гвінеї, канаків Нової Каледонії, фіджійців. Сучасне становище меланезійців. Народи Полінезії. Особливості культури населення Гавайських островів, маорійців Нової Зеландії. Народи Мікронезії. Традиції та інновації у Західній та Східній Мікронезії. Матеріальна культура. Суспільна організація. Духовна культура. Сучасні етнічні процеси в регіоні.

5.2. Тематика семінарських занять

ТЕМА 1. Етнологія як наука

ТЕМА 2. Основні теорії етносу. Класифікація етносів

ТЕМА 3. Етногенез та етнічні процеси. Етнічна ідентичність. Етнос і культура

ТЕМА 4. Етногенез та етнічна історія народів Західної Європи

ТЕМА 5. Етногенез та етнічна історія народів Східної Європи

ТЕМА 6. Етногенез та етнічна історія народів Північної Америки

ТЕМА 7. Етногенез та етнічна історія народів Латинської Америки

ТЕМА 8. Етногенез та етнічна історія народів Західної та Центральної Азії

ТЕМА 9. Етногенез та етнічна історія народів Південної та Східної Азії

ТЕМА 10. Етногенез та етнічна історія народів Африки

ТЕМА 11. Етногенез, етнічна історія, матеріальна та духовна культура народів Австралії та Океанії

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	**Вид роботи**	**Кількість годин**	Форми звітності
1.	**Підготовка до аудиторних занять та усіх видів контролю:** - опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до семінарських занять; - підготовка до проміжного контролю; - підготовка до екзамену.	54 8 22 4 20	Опорний конспект лекцій, конспект семінарських занять.
2.	**Виконання індивідуальних завдань:** - підготовка реферату та презентації; - складання порівняльних таблиць.	18 12 6	 Реферати, презентації. Порівняльні таблиці.
	Разом	**72**	

Складання порівняльних таблиць

1. Основні напрями в етнології

Назва напряму	Представники	Характеристика

2. Класифікації етносів

Назва	Критерій	Типи етносів

3. Етнічна картина людства (за М. Тиводаром)

Континент	Історико-етнографічна провінція	Історико-етнографічна область	Історико-етнографічна підобласть

Тематика рефератів

1. Північноєвропейська історико-етнографічна область
2. Середньоєвропейська історико-етнографічна область
3. Приатлантична історико-етнографічна область
4. Середземноморсько-піренейська історико-етнографічна область
5. Прибалтійська історико-етнографічна область
6. Історико-етнографічна область фінно-угорських етносів півночі європейської частини Росії
7. Волго-камська історико-етнографічна область
8. Українська історико-етнографічна область
9. Білоруська історико-етнографічна область
10. Російська історико-етнографічна область
11. Тихоокеанська історико-етнографічна область
12. Тибетська історико-етнографічна область
13. Уйгурська історико-етнографічна область
14. Монголо-бурятська історико-етнографічна область
15. Західноіндокитайська історико-етнографічна область
16. Східноіндокитайська історико-етнографічна область
17. Західноіндонезійська історико-етнографічна область
18. Східноіндонезійська історико-етнографічна область
19. Філіппінська історико-етнографічна область
20. Деканська історико-етнографічна область
21. Гангська історико-етнографічна область
22. Гімалайська історико-етнографічна область
23. Індо-пакистанська історико-етнографічна область
24. Бірмано-ассамська історико-етнографічна область
25. Острівна історико-етнографічна область
26. Ірано-афганська історико-етнографічна область
27. Месопотамо-аравійська історико-етнографічна область
28. Малоазійська історико-етнографічна область
29. Північна (казахсько-киргизька) історико-етнографічна область
30. Південно-східна (узбецько-таджицька) історико-етнографічна область
31. Південно-західна (туркменська) історико-етнографічна область
32. Камчатсько-чукотська історико-етнографічна область
33. Амуро-сахалінська історико-етнографічна область
34. Східносибірська історико-етнографічна область
35. Алтає-саянська історико-етнографічна область
36. Західносибірська історико-етнографічна область
37. Ямало-таймирська історико-етнографічна область
38. Північнокавказька історико-етнографічна область
39. Закавказька історико-етнографічна область
40. Арктична історико-етнографічна область
41. Канадська історико-етнографічна область
42. Північноамериканська історико-етнографічна область
43. Карибська історико-етнографічна область
44. Мексикансько-центральноамериканська історико-етнографічна область
45. Андська історико-етнографічна область
46. Амазоно-бразильська історико-етнографічна область
47. Пампако-патагонська історико-етнографічна область
48. Вогнеземельська історико-етнографічна область
49. Єгипетська історико-етнографічна область
50. Магрібська історико-етнографічна область

51. Східносуданська історико-етнографічна область
52. Історико-етнографічна область Північно-Східної Африки
53. Історико-етнографічна область Південно-Східної Африки
54. Західносуданська історико-етнографічна область
55. Верхньогвінейська історико-етнографічна область
56. Аборигено-африканська історико-етнографічна область
57. Європейсько-африканська історико-етнографічна область
58. Малагасійська історико-етнографічна область
59. Аборигенпавстралійська історико-етнографічна область
60. Англоавстралійська історико-етнографічна область
61. Папуаська історико-етнографічна область
62. Меланезійська історико-етнографічна область
63. Полінезійська історико-етнографічна область
64. Мікронезійська історико-етнографічна область

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Форми поточного контролю: семінарські заняття, індивідуальні завдання.
6.2. Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота.
6.3. Форми підсумкового контролю: залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою та першоджерелами, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді доповіді та її презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в тестовій формі, до якої входять 20 тестових завдань різних рівнів (з однією вірною відповіддю; з кількома вірними відповідями; визначення відповідності; визначення хронологічної послідовності).

Зразки тестових завдань:

1. Першою значною науковою школою в етнології можна назвати::
   а) дифузіонізм; б) еволюціонізм;
   в) функціоналізм; г) структуралізм.
2. Для теорії етносу Л. Гумільова характерні наступні тези::
   а) суттєвою рисою етносів є їх зв’язок з енергією Сонця, космічних випромінювань і радіоактивного розпаду в надрах землі.;
   б) етнос — це така людська спільнота, в якій відбувається процес творення, розвитку і смерті тих елементів, котрі дають можливість існувати людству як окремому виду.;
   в) етнос — така біофізична людська спільнота, яка лежить на межі біосфери і соціосфери, таке географічне явище, яке пов’язане з ландшафтом його життєзабезпечення.;
   г) рушійною силою розвитку етносів є війна, розвиток культури і зростання населення..
3. Знайдіть відповідність між теоретиками в етнології та термінами, які вони запропонували::
   а) Л. Гумільов; 1) етнікос;
   б) Ю. Бромлей; 2) примордіалізм;
   в) Е. Сміт; 3) переніалізм;

г) К. Гірц. 4) пасіонарність.

4. Розташуйте за хронологією етапи етногенезу::
   етнотериторіальні спільноти;
   рухливі племена;
   малі екзогамні тотемні групи:
   етноплемена.

Підсумковий семестровий екзамен проходить в усній формі. Студент має дати усну відповідь на три питання в екзаменаційному білеті.

Зразок екзаменаційного білету:

1. Основні напрями етнології: еволюціонізм
2. Етнолінгвістична класифікація етносів
3. Етнічна структура населення Південної Азії. Етнічна характеристика народів регіону

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	відмінно
70-89	добре
51-69	задовільно
1-50	незадовільно

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	40 балів (поточний контроль)	10 балів (проміжний контроль)	50 балів (підсумковий контроль)
Мінімальний пороговий рівень	20 балів (поточний контроль)	6 балів (проміжний контроль)	25 балів (підсумковий контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв’язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову літературу, розв’язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину

	навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	**Максимальна кількість балів**
Складання порівняльних таблиць.	5
Реферат	5
Презентація	5

Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення. Критеріями оцінювання *порівняльних таблиць* є здатність чітко виділяти головні характеристики, порівнювати та узагальнювати певні явища і процеси.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Тестові завдання (1-10 питання)	0,4 бали за кожне завдання = 4 бали
Тестові завдання (11-16 питання)	0,5 бали за кожне завдання = 3 балів
Тестові завдання (17-20 питання)	0,75 бали за вірне визначення = 3 балів
Усього	**10 балів**

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Оцінка за екзамен визначається як середньоарифметичне усіх оцінок (середньозважений бал) студента, які він отримав за кожне з питань екзаменаційного білета. Цей бал переводиться за 100-бальною шкалою, а визначений показник множиться на ваговий коефіцієнт 0,5 та округлюється до цілих.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор), веб-сервіс Google Classroom.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

Борисенко, В.К., 2007. *Українська етнологія : навч. посіб. для студ. ВНЗ*. Київ: Либідь.

Кафарський, В.І. та Савчук, Б.П., 2006. *Етнологія. Підручник*. Київ: Центр навчальної літератури.

Лозко, Г.С., 2001. *Етнологія України*. Київ: АртЕк.

Савчук, Б., 2004. *Українська етнологія*. Івано-Франківськ: Лілея-НВ.

Садохин, А.П., 2008. *Этнология: учебник для студ. вузов, обучающихся по гуманит. спец. и направлениям подгот*. Москва: Гардарики.

Тавадов, Г.Т., 2004. *Этнология: учебник*. Москва: Проэкт.

Тиводар, М.П., 2010. *Етнологія: навч. посіб. для студ. іст. спец. вищ. навч. закл*. Вид. 3-тє, виправл. і доповн. Ужгород: Гражда.

Хоптяр, Ю.А., 2008. *Етнологія: Навчальний посібник*. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006.

Хрящевська, Л.М., 2012. *Загальна та українська етнологія: навчальний посібник*. Миколаїв: Іліон.

Юрій, М., 2006. *Етнологія: Навчальний посібник*. Київ: Дакор.

10.2. Допоміжні джерела

Бромлей, Ю.В. ред., 1979-1985. *Страны и народы: научно-популярное и географическо-этнографическое издание*. В 20 т. Москва: Мысль.

Дрогобицька, О.Я., 2015. *Етнологія: Методичні вказівки для студентів напряму підготовки 6.030201 «Міжнародні відносини»*. Івано-Франківськ.

Євтух, В.Б., 2009. *Етнічність: глосарій*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова.

Залізняк, Л.Л., 2001. Проблеми етногенезу українців з позицій сучасної європейської етнології. *Магістеріум*, [online] 6, с.49-56. Доступно: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/13928>

Капелюшний, В.П., Казакевич, Г.М. та Чернищук, Н.В., 2013. *Українська етнологія у європейському контексті (друга половина XIX ст. – 20-ті рр. XX ст.)*. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД».

Леньо, П.Ю., 2013. Сучасний стан і перспективи розвитку європейської етнології. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Історія*, [online] 2, с.134-137. Доступно: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuuist_2013_2_23.pdf>

Ломака, О., 2012. Класифікація етнічних процесів у вітчизняній етнології. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Історичні науки*, 16, с.48-55.

Надольська, В.В., 2009. *Етнологія: термінологічно-понятійний довідник*. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки.

Пирогова-Таран, Л.В., 2013. Етнологія та/чи історична антропологія. *Український історичний журнал*, [online] 1, с.119-124. Доступно: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/UIJ_2013_1_10.pdf>

10.3. Інтернет-ресурси

http://history.org.ua/uk – Інститут історії України НАН України
http://nte.etnolog.org.ua – Журнал «Народна творчість та етнологія»
http://etnolog.ru – Енциклопедія народів світу